

ความเป็นมาของปัญหา

ห้องสมุดตามความหมายในพจนานุกรมทั่วไป หมายถึงห้องหรืออาคารสำหรับเก็บหนังสือไว้ให้อ่าน ซึ่งคนทั่ว ๆ ไปมักจะนึกถึงห้องสมุดในแง่นี้เช่นเดียวกัน คำจำกัดความของห้องสมุดดังกล่าวใช้ได้กับห้องสมุดในสมัยแรกเริ่มเท่านั้น ซึ่งถือว่าห้องสมุดเป็นที่เก็บหนังสือเพียงอย่างเดียว และอาจมีบริการให้ยืมไปอ่านได้นอกห้องสมุด และบรรณารักษ์มีหน้าที่เพียงควบคุมดูแลหนังสือ แต่ในปัจจุบันห้องสมุดกำลังมีแนวโน้มที่จะจัดบริการวัสดุอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ (non - book) มากขึ้น วัสดุดังกล่าวได้แก่อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา ซึ่งนับวันจะเข้ามามีบทบาทในห้องสมุดมากเท่าสิ่งพิมพ์ หรือบางครั้งอาจให้ประโยชน์ได้มากกว่าสิ่งพิมพ์

โสตทัศนอุปกรณ์ในห้องสมุดที่ใช้กันมากมักจะเป็นสื่อที่ให้อินพุตที่เป็นภาพหรือเสียงแต่เพียงอย่างเดียว สื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง เช่น ภาพยนตร์และโทรทัศน์ยังมีการนำมาใช้น้อยในห้องสมุด โดยเฉพาะโทรทัศน์เพิ่งมีประเทศต่าง ๆ เริ่มใช้กันแพร่หลายไม่กี่ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และแคนาดา แต่ผลที่ได้รับจากการใช้โทรทัศน์ของประเทศเหล่านั้นนับว่าคุ้มค่ากับการลงทุนและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ห้องสมุดมาก ห้องสมุดสามารถขยายบริการซึ่งเคยให้แต่เพียงภายในห้องสมุดออกไปถึงประชาชนที่อยู่ห่างบ้านได้ โดยให้ชุมชนทางบ้านเปิดดูจากจอโทรทัศน์ นอกจากจะใช้โทรทัศน์เพื่อประโยชน์ทางด้านบริการแล้ว ทางด้านบริหารก็สามารถนำโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ได้หลายทาง จากการนำโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ในห้องสมุดดังกล่าว ทำให้บทบาทของบรรณารักษ์ต้องเปลี่ยนไป แทนที่บรรณารักษ์จะมีหน้าที่ควบคุมดูแลหนังสืออย่างเดียว ต้องทำหน้าที่ควบคุมดูแลและใช้ประโยชน์จากโสตทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นเทคโนโลยีใหม่ของห้องสมุดด้วย

การที่ห้องสมุดในต่างประเทศสามารถนำโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ในห้องสมุดได้ ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะนำเอาคุณลักษณะของโทรทัศน์มาเพิ่มคุณภาพในด้านการบริหาร และการให้บริการของห้องสมุด ประเทศไทยยังไม่มี การนำโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ในด้านนี้ การ-

เสนอโครงการใช้โทรทัศน์ในห้องสมุดจะทำให้บรรณารักษ์และผู้เกี่ยวข้องกับห้องสมุดมองเห็น
หนทางที่จะใช้ประโยชน์ของโทรทัศน์ได้ดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการและบทบาทของโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและโทรทัศน์เพื่อ
การสอนโดยทั่วไปทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาการใช้โทรทัศน์ในค่านับบริหาร และการให้บริการสำหรับห้องสมุดใน
ต่างประเทศ
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของบรรณารักษ์ และสภาพการใช้โทรทัศน์ในห้องสมุด
มหาวิทยาลัยในประเทศไทย
4. เพื่อรวบรวมข้อมูลที่นำมาเสนอโครงการใช้โทรทัศน์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ในประเทศไทยทั้งในค่านับบริหารและการให้บริการ

ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้จำกัดขอบเขตในการสำรวจและเสนอโครงการเฉพาะห้องสมุด
กลางของมหาวิทยาลัย หรือห้องสมุดที่ทำหน้าที่ให้บริการเสมือนหนึ่ง เป็นห้องสมุดกลางของ
มหาวิทยาลัยเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงห้องสมุดคณะ แต่การสำรวจนี้ครอบคลุมถึงวิทยาลัย
วิชาการศึกษาซึ่ง เปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยและสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ ใน พ.ศ.
2517 กวญ ในตอนต้นเป็นการศึกษาพัฒนาการของโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและโทรทัศน์เพื่อ
การสอนในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทของโทรทัศน์
ในด้านการศึกษาซึ่งจะช่วยให้เข้าใจบทบาทของโทรทัศน์ในห้องสมุดได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้
ยังได้สำรวจการใช้โทรทัศน์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเพื่อประกอบการเสนอ
โครงการใช้โทรทัศน์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านวิชา บรรณารักษศาสตร์ และสื่อกิจศึกษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพัฒนาการของโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและการสอน รวมทั้งการใช้ โทรทัศน์ในห้องสมุดในสหรัฐอเมริกา
  2. ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในกานโทรทัศน์เพื่อการศึกษาและการสอนเพื่อหา ข้อมูลที่ไม่สามารถค้นคว้าจาก เอกสารได้
  3. ออกแบบสอบถามเพื่อสำรวจสภาพการใช้โทรทัศน์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยใน ประเทศไทยในปัจจุบัน รวมทั้งความคิดเห็นและปัญหาที่นำจะเกิดขึ้น
  4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาสภาพการใช้โทรทัศน์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยใน ประเทศไทย
  5. เสนอโครงการโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 - 3 โดยให้บรรณารักษ์และผู้เชี่ยวชาญ กานโทรทัศน์พิจารณา
- ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้จะอำนวยประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. สำหรับบรรณารักษ์และบุคคลผู้เกี่ยวข้องจะได้มีความรู้เกี่ยวกับการนำโทรทัศน์ มาใช้ประโยชน์ในห้องสมุดทั้งในคานบริหารและบริการ
2. นอกจากจะได้มีความรู้ดังกล่าวในข้อ 1 บรรณารักษ์และผู้เกี่ยวข้องยังสามารถเห็นหนทางที่จะนำโทรทัศน์มาใช้ประโยชน์ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ทั้งในคานบริหารและบริการ
3. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้สอนวิชาสื่อมวลชนและห้องสมุด และวิชาสื่อกิจศึกษาในหอสมุด

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้ทำการวิจัยได้ประสบปัญหามากในการจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับ ประเทศไทย ทั้งนี้เพราะขาดเอกสารอ้างอิงที่จะใช้ค้นคว้าได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องใช้

วิธีสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้องในสถานต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ รวบรวมระเบียบในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยนี้จึงเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ไต่จากการสัมภาษณ์มากกว่าเอกสารอ้างอิงอื่น ๆ

นิยามของคำที่ใช้ในการวิจัย

โทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television) คือการจัดรายการโทรทัศน์เพื่อเสริมความรู้ และให้ประโยชน์ต่อการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป อาจมีหน่วยกิตให้หรือไม่ก็ได้ โทรทัศน์เพื่อการศึกษาครอบคลุมถึงรายการทุกรายการที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์จะให้ความรู้แก่ผู้ชม

โทรทัศน์เพื่อการสอน (Instructional Television) เป็นรายการโทรทัศน์ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียนใช้ในการสอนนักเรียนโดยตรง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะสนับสนุนกิจกรรมทางวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนในหลักสูตรต่าง ๆ ในสถานศึกษาทั่วไป รวมทั้งผู้เรียนซึ่งอยู่ทางบ้าน

โทรทัศน์วงจรปิด (Closed - Circuit Television หรือ CCTV) คือระบบโทรทัศน์ซึ่งทำงานโดยการจับภาพของกล้องโทรทัศน์แล้วส่งภาพไปตามสายเคเบิล หรือระบบคลื่นช่วงสั้น (Micro waves) ไปเข้าเครื่องรับซึ่งจะมีจำนวนเท่าใดก็ได้ ระยะจากผู้ส่งถึงผู้ดูอาจจะห่างกันไม่กี่ฟุตจนห่างกันเป็นไมล์ ๆ กล้องอาจฉายวัตถุขนาดเล็กแล้วส่งไปยังเครื่องรับให้เป็นขนาดใหญ่เต็มจอ ภาพที่ปรากฏบนเครื่องรับชัดเจนกว่าของจริง โทรทัศน์วงจรปิดนี้ใช้โคทเมื่อผู้รับต่อสายเข้าโดยตรงกับเครื่องส่ง

โทรทัศน์ตามสาย (Community Antenna Television หรือ CATV) เป็นการนำโทรทัศน์วงจรปิดระดับเมือง

VHF Television (Very High Frequency) ความถี่ของภาพที่ส่งออกอากาศเมื่อผสมกับคลื่นพาแล้วมีความถี่อยู่ระหว่าง 30 - 300 เมกกาเฮิรตซ์ ช่วงความถี่นี้แบ่งออกเป็นช่องส่งโทรทัศน์ได้ 12 ช่อง เริ่มตั้งแต่ช่อง 2 ถึงช่อง 13 โดยทั่ว ๆ ไปใช้ประโยชน์สำหรับรายการเพื่อการค้า หรือการบันเทิง ไม่จำเป็นจะต้องมีเนื้อหาทางการศึกษา

UHF Television (Ultra High Frequency) ช่วงความถี่นี้แบ่งออกเป็นช่องส่งโทรทัศน์ได้ 70 ช่อง ระหว่างช่อง 14 ถึงช่อง 83 ความถี่ของภาพที่ส่งออกอากาศ

เมื่อผสมกับคลื่นพาแล้วมีความถี่อยู่ระหว่าง 300 - 3,000 เม็กกาเฮิรต์ส ส่วนหนึ่งของ
ของส่งเหล่านี้ใช้ประโยชน์สำหรับรายการเพื่อการศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย